

Hur många arabledare får plats i en Folkvagnsbubbla? Svart!

Kadaffiland

Kadaffis gröna folka från 60-talet står i landets finaste museum för antika föremål. Ingen vet ju hur gammal en folka kan bli.

”Bort med vattenpiporna!” sa Kadaffi.....

Danska och norska varor är bojkottade men ABBA går bra.

Satsa dina sparpengar på en libysk sandstrand! Det kan bli en bra pensionsförsäkring.

Men kommer IKEA att gå bra?

Libyen – det gröna landet

Kring vissa länder vävs en mytisk spindelväv som hindrar människor att få en klar insyn. Libyen tillhör ett av dessa länder.

När vi därför fick tillfälle att besöka landet som opaketerade turister kunde vi inte avstå. Hemkomna växte sidorna i den kladd som föregick denna reserapport - men då Libyen helt saknar det dramatiska och äger ett lugn som få länder, varför inte bara konstatera detta och fatta sig kort. Det spännande var att lyfta på spindelväven.

Först gällde det att komma in. Visumproceduren i Libyen är okänd i branschen och det var tack vare vår vän Jasenkos kontakter vi kunde få vårt inresetillstånd redan en hel vecka innan vi åkte. Jasenko som jobbar där nere i ett projekt, var själv var hemma i maj under 14 dagar för att förlänga sitt arbetstillstånd och landade en knapp timma före oss till Tripoli. Ömsesidigt lättade att träffas på rätt sida om passkontrollen för vi in till Jasenkos lägenhet i centrala stan, i familjen Seglams kvarter.

Det finns bara två sätt att besöka Libyen. Antingen bli inbjuden som vi eller åka en guidad tur. Detta är inte Libyens fel. När Libyen öppnades kring sekelskiftet fick turisterna åka helt fritt i landet. Några turister åkte ut i öknen, letade upp några mångtusenåriga målningar och försökte stjäla dem med totalförstörelse som resultat. Gruppen ertappades senare och libyska myndigheter insåg att man inte kunde ha turister lösa i landet.

Antalet turister är mycket litet, inte minst med hänsyn till potentialen med massor av "ökengodis" för både äventyrare och vanliga turister, massor av förnämliga antika lämningar och Medelhavets längsta sandstrand. Landets sol-och-bad-turism är extremt underutvecklad inte ett enda badhotell endast en del palmskyl som man kan hyra för en dag vid stranden. Som främling blir man behandlad med vänlighet och respekt och istället för skambud med prutsväng och drickstiggeri (á la Egypten; ett land som libyerna f.ö. ringaktar) lämnas man ifred och kan t.o.m. få en liten gåva när man handlat färdigt.

Hederlighet är en dygd och en överenskommelse är en överenskommelse och en god muslim varken ljuger eller bedrar. Och i Libyen finns det många goda muslimer. Men det gäller att ingå en överenskommelse annars är fältet fritt. Alkohol förekommer inte i någon form (endast utmärkt alkoholfri öl) och brottsligheten, på personlig nivå, är obefintlig. Prostitutionen accepteras inte men lär väl finnas i någon diskret form.

Detta kan ju låta väl präktigt men har sitt fasta stöd i religionen och traditionen och Libyen har en djupt religiös befolkning.

Kadaffi (det finns 21 korrekta stavningar av namnet) är emot den "gudlöshet" som kännetecknar många muslimska länder och hävdar en folkligt enkel tro utan fundamentalistiska överdrifter. "Det räcker väl med Kadaffi" kanske någon kommenterar. Få ledare är väl så starkt förknippat med sitt land som han, och med all rätt. Nu är inte Kadaffi någon dussindiktator. Det finns knappast något allmänt fack för denne egensinniga, oberäkneliga, bisarre man som tog makten den 1 september 1969 vid en oblodig kupp då en korrumberad kung avsattes. Kadaffis stora förebild var Nasser i Egypten och Mao. Kadaffi som är född ute i ett tält i öknen drog sig tillbaka dit något år och skrev sin "Gröna Bok" där han analyserar makt och demokrati och lanserar sitt kompletta koncept för den sanna demokratin, "massornas styre", *jamahiriya*. Där finns inga hierarkier av kämpande maktinstitutioner som parlament och president. Endast en guide (i form av Kadaffi) behövs för att hjälpa folket styra.

Ingen får ha någon anställd enligt Kadaffis Lilla Gröna så samhället har ur den synvinkeln förvånansvärt många företag som är igång. Många drivs ju i praktiken av gästarbetare vilket räddar en del av utopin. Nu ska väl sägas att det libyska folket har sitt sätt att hantera Kadaffi. Någon öppen fruktan märks inte, däremot är de rätt förbannade på honom och om man skulle benämna honom landsfader så är de rätt less på "farsan" rent ut sagt. Folkets attityd gentemot hans diktat kan ju illustreras med ett par exempel. En gång då vattenpipan förde en tynade

tillvaro i landet dikterade Kadaffi att detta med vattenpipa var en sedvänja som man skulle sluta helt med. Inom en kort tid fanns det vattenpipor överallt och varje kafé hade minst lika många pipor som bord. En annan gång var diktatet: ”Sjal av!” i någon jämställdhetsdeklaration, vilket från den dagen gör att alla kvinnor bär sjal. Kadafi behöver ju inte se det med egna ögon så ofta då han sällan lämnar sitt Kumla-inspirerade palats. Däremot får folket ständigt se honom, på stora plakater i en mängd som skulle få Mao grön av avund. I och för sig rätt färg i Libyen där grön på alla sätt lyfts fram. Islams färg är även Kadaffis. Det kan tänkas när tiden rullat vidare och spindelväven blåst bort att Kadaffi kan få en plats i historien som en udda despot som styrde sitt land så att det varken hotades av islamska extremister eller USA och att han även guidade folket utan allt för mycket provocerande ytligt våld så att Libyen med sin olja kunde glida förbi och utvecklas. Det är bara en idé man kan få när man går där på nya strandpromenaden och först passerar den Reaganbombade skyskrapan för att lite längre fram få antydning till en framtidsprofil i Dubaistil, vilket inte är någon tillfällighet. Att Bush börjat kela med Kadaffi kan ju uppröra en och annan god republikan men bägge tycker nog att det blir ett bra parti. Olja har alltid varit ett bra smörjmedel, men också lätt att halka i.

Kadaffis styre kan, vad man än ger det för värde, göra Libyen till ett land inte likt något annat land(ingen värdering där heller) om 10-20 år om hans gröna ande svävar så länge över det. Han är ännu bara i 60-årsåldern vilket ju inte är mycket för en ledare.

Men den dagen han inte är med längre då kan precis vad som helst hända...

”Men man diskuterar inte honom” som Magda sa.

Magda från Kälarne

Granne med Jasenko bor Magda, en dam uppvuxen i Jämtland, som på en semester med väninnan i Italien for över till Tripoli på kul 1968. Hon träffade Mohammed av den förnäma familjen Seglam och gifte sig med honom och fick tre barn. Två döttrar som är gifta och en 28 årig son som ännu bor hemma i väntan på att hans föräldrar ska hitta en lämplig brud åt honom. Där är regeln att barnen bor hemma tills de gifter sig, förlåt blir bortgifta. Ingen stor sak, man har rätt att säga nej till anbudet. Magda och hennes man åker varje år tre veckor till Sverige men är annars inte utanför Tripoli, utom till någon närbelägen turistattraktion. Genom Magda får vi en känsla för den djupa klyftan mellan stadsbor och ”lantisar” vilket inte är typiskt för Libyen utan finns runt hela Medelhavet. Jasenko kunde bekräfta detta från sin bosniska bakgrund.

”Vad gör folk egentligen?” kan man fråga sig som överaktiv svensk som vill se allt och göra det mesta. Nöjen finns inte i stan i vår bemärkelse. Vin, kvinnor och sång får du roa dig med utomlands. Libysk raggae finns däremot i massor, men knappast som blåkopia från Karibien. Artisterna ser ut som Pat Bone. Som ni redan förstått är Libyen ett ytterst anständigt land där även kärleksyttringar mellan ”legitima” par har sina snäva ramar. Vad den nyanlagda strandpromenaden och de nya lummigt gröna parkerna kommer att betyda för moralupplösningen törs vi inte sia om, men vi såg många par som höll varandra i handen om de inte tom var ännu lite djärvare. När vi frågade Magda var hennes spontana svar: ”De måste vara gifta” men kunde väl sedan erkänna att det kanske fanns ett och annat par som smög ner till dessa områden för att språkas vid.

När vi tog upp den obligatoriska frågan om kvinnans ställning pekade hon på sitt köksfönster och sa ”Där finns jag”. ”Kvinnan är fullt jämställd med mannen men har sin naturliga plats i hemmet”, säger Den Store Guiden. Familjen är umgänget för familjen och det gäller även mannen. Nu sitter man inte bara hemma men umgänget har mycket bestämda ramar. Man ser lika mycket kvinnor på stan som män och de är glada och aktiva. Helt normala faktiskt, om man vill vara lite ironisk (ironisk mot svenska schabloner om nedtryckta kvinnor i islamska länder). Påfallande många kör bil. Frånsett det dolda håret så varierar klädseln mycket och de

klär sig ofta i vackra tyger. Sjalen och den långa klänningen fanns i många smakfulla varianter. Sedan finns såväl jeans med åtsittande blusar som ”busha”, ett svart eller vitt tygstycke som täcker allt utom ena ögat. Att skyla sig kring huvudet blir lika rutinartat som när våra kvinnor rättar till kjolen så att den blir anständig.

Vi träffade ett par fnittriga studentskor när vi besökte den antika staden Leptis Magna. Deras dåliga engelska lade hinder i vägen för en mer nyanserad diskussion om förhållandena i våra länder men en av tjejerna ställde upp för ett fotografi vilket inte tillhör vanligheterna.

Sevärt och njutbart

I ett hörn av den gamla stan, Medina, finns ett av världens finaste historiska museer, ett ”British Museum”, fast med enbart inhemskt material. Libyens långa och brokiga historia med fenicisk, punisk, grekisk, romersk och islamsk kultur skiktat i 5 våningars lager. Museet byggdes med UNESCOs stöd. De stora lämningarna i Sabratha och Leptis Magna blir sedan mycket lättare att ta in.

Berberstäderna uppe på platån en liten bit in i landet får man naturligtvis inte glömma. Med sädesmagasin som ser ut som befästningar och underjordiska hus som lockar till permanent bosättning i hettan som var vid vårt besök.

Ett gammalt italienskt hotell från 1930-talet där uppe på kanten är också den perfekta platsen för en stilla stund med vattenpipan. Har man inte minst en timma på sig är det ingen idé att börja pyssla med pipan. Den är som gjord för stilla meditation och sköna och spännande samtal om människor och kulturer, dess likheter och olikheter, kulturkrockar. Vi hade många sådana kvällar.

Med sin bakgrund i islamitisk medelhavskultur ligger Jasenko steget före de andra svenskarna i projektet när det gäller att skapa de nödvändiga vänskapsbanden och kontakterna och han har också möjlighet att få oss att lättare förstå landet.

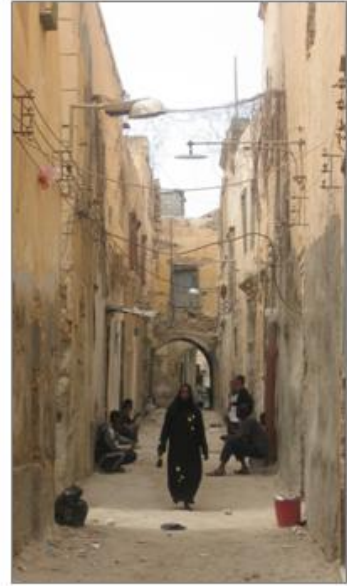
Kvällsluften, samtalen och den söta doften av vattenpipa blir det bästa och det mest bestående minnet av vårt besök.

Berberbergen har sin egen arkitektur med underjordiska bostäder och kollektiva sädesmagasin

Men det har funnits en tid före Kadaffi

I Tripolis Medina kan du uppleva den klassiska orienten

Den libyska kvinnan kan ha sin egna stil bara sjalen är på.

